

GYURIS GYÖRGY

A Tiszatáj és Szeged

A folyóirat 2016 decemberi számában Tömörkény István születésének 150. évfordulójáról készült összeállítás, melynek egyik cikkében Lengyel András foglalta össze kitűnően¹ a Tömörkény-kutatás problémáit. Igazán méltó megemlékezés, és bevallom ez adott lökést, hogy elgondolkodjam a Tiszatáj és Szeged viszonyáról. A hetvenegyedik életévét taposó szegedi folyóirat „szülővárosához” való viszonya gyakran gerjesztett vitákat. A helyi szépírók kevesellték a megjelenési lehetőséget, a tudomány képviselői hasonlóképpen.

A Tiszatáj indulása az „alföldi néptudomány” iránt érdeklődő egyetemi hallgatók által alapított Kálmány Lajos Körhöz kötődik. Már a Kör megalakulásakor fölmerült egy folyóirat megindításának szükségessége, melyben publikálhatnák eredményeiket. Mintául az 1942 és 1944 között a Horthy Miklós Tudományegyetem Baráti Köre kiadásában megjelent *Délvidéki Szemle* kívánczolt, melynek beköszöntőjében ugyan Koltay-Kastner Jenő főszerkesztő úgy jelölte meg a folyóirat célját, hogy a táj, a magyarság és az európaiság témáival foglalkozzon, természetesen mégis legsúlyozottabban a Szeged és városkörnyék volt cikkeinek tárgya. A fiataloknak sikerült kapcsolatot teremteniük a Szegedi Szabadművelődési Felügyelőséggel, amelynek vezetője, Madácsy László el is vállalta a megjelentetés megszervezését, és egyben a főszerkesztői tisztelet is. Igyekezete sikerrel járt, a Tiszatáj első száma 1947. március 8-án napvilágot látott. A beköszöntőben a főszerkesztő így jellemezte névtelenül a folyóirat tervezett arculatát: „Szegeden a Széphalom² megszűnése óta nem volt olyan folyóirat, mely városunk és vidéke íróinak, költőinek és képzőművészeinek helyet adott volna. Pedig Szegedet szellemi hagyományai arra kötelezik, hogy messzi vidék tehetségeit vonja körébe és istápolója legyen olyan tehetségeknek, melyek nagyon is távol estek a »pesti literatúrától«. Szegeden sokan érezték az utóbbi esztendőkből ezt a hiányt, és most, amikor útjára bocsájtjuk [...] folyóiratunkat, tanúságot szeretnénk tenni arról, hogy Szegeden vannak, akiket Kálmány Lajos, Móra Ferenc és Juhász Gyula szelleme nemes és jószándékú munkára tud ihletni.”³ A hivatkozási alapként egy néprajztudós, egy író és egy költő neve szerepel. Különös a célnak illetően megfogalmazása, mert a fiatalok inkább tudományos folyóiratot szerettek volna, s a Széphalo-

---

* 1947 márciusában indult útjára a Tiszatáj folyóirat. Története, e küzdelmekkel és eredményekkel teli 70 év nemcsak a mindenkori szerkesztőség története, de főképpen a lapot írással, gondolattal és étellel megtöltő szerzők, barátok és kollégák története. Az elmúlt évben közülük kértünk meg néhányat, hogy az ünnep alkalmából osszák meg gondolataikat a lap múltjáról, korszakairól s beszéljék el a Tiszatájhoz való kapcsolódásuk történetét is. Gyuris György, bibliográfus, a lap egykori munkatársa visszaemlékezésével és helyzetértékelésével zárjuk az ünnepi közlések sorozatát.

¹ LENGYEL András, *A Tömörkény-kutatás néhány kérdése*, Tiszatáj, 70. évf. 12. sz. (2016. december), 53–67. – („A magyar embőr legjobb barátja” – 150 éve született Tömörkény István)

² Alcíme szerint „irodalmi és tudományos folyóirat”, mely 1927 és 1944 között jelent meg az egyetemi tanárok és helyi írók által alapított Széphalom-Kör kiadásában, Zolnai Béla szerkesztésében.

³ Tiszatáj, 1. évf. 1. sz. (1947. március), 1.

lom sem volt igazán irodalmi folyóirat, hiszen a kettő híján 900 közleményéből mindössze 180 magyar és 36 külföldi szépírói alkotást találunk, túlnyomórészt költeményeket, a többi irodalom-, valamint társadalomtudományi tanulmány.

Ugyanakkor szintén az első számban jelent meg Péter Lászlónak, a folyóirat névadójának⁴ a *Rovás* rovatban szintén névtelenül közzétett *Decentralizált kultúra – tájkultúra* című jegyzete, mely azt bizonyítja, hogy a Kálmány Lajos Kör tagjai sem zárkóztak el a szépirodalom közlésétől. „A magyar irodalom – s benne a gazdag szegedi tájirodalom – [...] követeli a saját földjéből kinőtt, autochton tájkultúra jogait és érvényesülését. [...] A gyanús értelmezésű decentralizáció helyett, mi a sajátos regionális színeket kihangsúlyozó, de ugyanakkor az egész magyarsághoz, az egész magyarságról és Európáról szóló tájkultúrák hívei vagyunk. Folyóiratunk is így véli igazi föladatát betölteni, ha nem Szegeden szerkesztett akármilyen folyóirat lesz, hanem a táji hivatást öntudatosan vállalva, szűri magán keresztül a világot, Európát és a magyarságot.”⁵

Az elv természetesen nagyon helyes, megvalósítani azonban sokkalta nehezebb volt, mint megfogalmazni. Különösen a szépírók esetében ugyanis nem lehetett ellensúlyozni a főváros elszívó hatását. Az ottani publikálás eleve nagyobb példányszámban való megjelenéssel biztatott, szélesebb olvasóközöniséget szólított meg. Ugyanakkor a budapesti folyóiratok szerkesztőségének ismerete, az ott ápoltságok a könyvkiadóknál is gyümölcsözőnek bizonyultak, sokkal nagyobb volt így egy kötet megjelentetésének lehetősége, mint vidéken. Sőt a fővárosi kiadók szervezete biztos megélhetést is biztosíthatott. S bizony, ez ellenállhatatlan vonzerőnek bizonyult a későbbiekben. De 1947 márciusa még a felhőtlen bizakodás, az élhető társadalom építésének reményteli ideje volt.

A pécsi *Sorsunk*, a hódmezővásárhelyi *Puszták Népe* és a szegedi *Tiszatáj* számait ismertető folyóiratszemléjében általánosságban is taglalta Orosz László, a később felvilágosodással és a reformkorral foglalkozó irodalomtörténész a vidéki periodikák helyét, szerepét: „...fel kell vetnünk: van-e egyáltalán szükség vidéki folyóiratokra. Hiszen, ha színvonalas író jelentkezik vidéken akárhol, írásait fővárosi folyóirataink is közölhetik [...]. Vidéki folyóirataink azonban nem tisztán szépirodalmi jellegűek: a szellemi élet differenciálatlanabb volta igen tágas munkaterületet nyújt számukra. S ha valóban van tájhoz kötött feladatuk, azt itt kell keresnünk, a tudományos célú irodalom terén.”⁶

Megállapítása szerint a jó vidéki folyóirat jellemzői: helyi, illetve környékbeli költők, írók – színvonalas alkotásainak közlése; esetleg fővárosi költők, írók – *színvonalas* alkotásainak publikálása; helyi, illetve környékbeli témák tudományos földolgozásainak közzététele; a helyi hatalomtól való független szerkesztői munka.

De...! Az ilyen vegyes profilú, hosszabb életű folyóiraatra nem igen volt példa, sőt a 20. század második felétől már csak a kisebb városok által megjelentetett hasonló típusú lapok maradtak fenn. Az egyetemi városokban, mint pl. Szegeden és Pécsen is, a felsőoktatási intézmények tanárai és hallgatóinak tehetségesebbjei adták a tudományos háttérrel a helyi folyóiratnak, ezért azok kevés érdeklődést mutattak a szépirodalom iránt. Ilyen volt a már em-

⁴ Juhász Gyula: *Üdvözlét Tömörkénynek* című versének második sorából (*Nézem a messzi, áldott Tisza táját*) egybeírva: *Tiszatáj*.

⁵ *Tiszatáj*, 1. évf. 1. sz. (1947. március), 52.

⁶ OROSZ László: *Vidéki folyóirataink egy éve*, Válasz [Kecskemét], 8. évf. 11. sz. (1947. november), 445–446.

lített Széphalom és Délvidéki Szemle, Pécssett a Minerva⁷, a Pannónia⁸, a Műhely⁹, Debrecenben a Debreceni Szemle¹⁰.

Ezek mindegyike kizárólag tudományos folyóirat volt. Pécssett a *Jelenkor* 1958-tól, Debrecenben az Alföld 1950-től (1950-54 között Építünk címmel) képviselte/képviseleti a szépirodalmat, de gyakorlatilag kizárólag az irodalmat.

*

A Tiszatáj első számai sokszínű tartalommal láttak napvilágot. Bálint Sándor, Beretzk Péter, Bibó István, Eperjessy Kálmán, Halasy-Nagy József, Wagner Richárd és mások tanulmányai mellett szegedi kötődésű költők és írók, mint Donászy Kálmán, Füssy László, Kövesdi László, Takács Tibor, illetve Berczeli Anzelm Károly, Sz. Szigethy Vilmos mellett a 2. számtól már fővárosi nevekkal is találkozunk. Csak néhány név mutatóba: Birkás Endre, Darázs Endre, Nemes Nagy Ágnes, Rába György, Rónay György, Weöres Sándor, Zelk Zoltán és mások versei mellett, Gergely Sándor, Mátyás Iván és Márai Sándor prózájával is találkozhatunk. Amint a jelesebb szerzők áttekintéséből is látható, a Tiszatáj jó irányba indult el Orosz László idézett jellemzői szerint és az első számban közölt beköszöntő alapján, de ez csak egyetlen esztendőig tartott. Az 1948 áprilisi számot már Erdődi József, az egyetem szlavisztikai intézetének tanársegéde, a Magyar-Szovjet Művelődési Társaság szegedi csoportjának elnöke szerkesztette. Itt már híre-hamva sem volt a helyi, sőt az államhatalomtól független szerkesztőségi munkának.

Ezekről az évekről nincs is mit mondani. Valójában a jó vidéki folyóirat egyetlen jellemzőjét sem találjuk meg a negyedévéssé vált Tiszatáj ekkori számaiban. Hiszen az ország bármely táján csak az MDP „ihlette” alkotások jelenhettek meg, függetlenül attól, hogy elviselhető, vagy teljesen jelentéktelen alkotások születtek. Vagyis még csak azt sem lehetett észrevenni, hogy fővárosi vagy vidéki folyóiratban publikálták az alkotást, legföljebb csak a nyomtatásban való megjelenés „glóriája” lehetett kisebb vagy nagyobb. A Tiszatáj vers- és a prózai rovata is betartotta a „Párt” által megkívánt irányelveket, ugyanakkor teljesítette a helyi irodalom ápolásának feladatát is: döntően a szegedi írócsoport tagjainak alkotásai láttak napvilágot a folyóiratban. Viszont 1952-vel kezdődően egyre több, a szerző érdeklődésének megfelelő, de ezért többnyire helyi témát taglaló dolgozat jelent meg a *Haladó hagyományaink* elnevezésű rovatban. Ezek zömükben maradandónak bizonyultak, adataikban mindenképp. Ám ekkor már láthatóvá vált, hogy az eredeti „irodalmi, művészeti és tudományos folyóirat” tematikájában az „irodalmi” jutott jelentősen túlsúlyba.

A forradalom után az 1957 szeptemberében újrainduló újságformátumú Tiszatáj „Irodalmi, társadalmi és művészeti lap”-pá változott, ahol az első időkben Király István próbál-

⁷ Megjelent a Minerva-Társaság kiadásában 1922-1940-ben; szerkesztette Horváth János és Thienemann Tivadar.

⁸ Alcíme szerint: Az M. Kir. Erzsébet Tudományegyetem évnegyedes folyóirata; megjelent 1935-1943-ban; szerkesztette az induláskor Koltay-Kastner Jenő, végül 1941-től Gorka Sándor.

⁹ Alcíme szerint: tanulmányok és bírálatok a szellemtörténeti kutatások köréből; megjelent 1937-1942 között, szerkesztette Koszov János.

¹⁰ Alcíme szerint eredetileg: tudomány, kultúra – Debrecen és a régió tudományos műhelyeinek folyóirata; jelenleg: tudományos és kulturális folyóirat. Megjelent 1927-1944, 1981-1989-ig és 1993-tól napjainkig. Szerkesztői a meginduláskor Hankiss János és Milleker Rezső; jelenleg Orosz István és Bazsa György.

gatta meg kipuhatolni a politikailag elfogadható és követendő ideológiai alapelveket, a háttérből irányítva Szabolcsi Gábor felelős szerkesztőt, akitől 1961 márciusában Andrassy Lajos vette át ezt a tiszteletet. A '60-as évek legelejére lezárult a rendszer konszolidációja, nem kellett olyan szorosra fogni a közléspolitikai gyeplőjét, ezért teret adhatott a rovatvezetők elképzeléseinek is. Így Kovács Sándor Iván, aki 1962 márciusával lett szerkesztőbizottsági tag, a kritikai rovatban igyekezett bemutatni a magyar irodalom legjáva természetét, és már nem politikai szempontból ítélte/ítélve meg a műveket. A versrovat vezetőjeként 1963 decemberében került be a szerkesztőségbe Ilia Mihály, aki egyre éberebb szemekkel figyelte a fiatal tehetségek fölbukkanását, sőt, a szomszéd államok magyarságának irodalmát is. Ez viszont azzal járt, hogy jelentősen kibővült a szerzői gárda, s nem csupán a dél-alföldi kötődésű alkotókra épült. Ugyanez a tendencia érvényesült a prózai rovatban is. A nem helyi szerzők köre már csak azért is bővült, mert mind Ilia Mihály, mind Kovács Sándor Iván egyetemi oktató volt, és értő szemekkel figyelték tanítványaikat, s akiben tehetséget láttak, írásra ösztönözték. Ők pedig tanulmányaikat befejezve, és Szegedről elkerülve továbbra is tartották a kapcsolatot a Tiszatájjal.

Emiatt azonban kimaradtak olyan helyi alkotók, akik korábban állandó szerzői voltak a lapnak, ám az ekkori szerkesztők szigorú mércéje szerint már nem ütötték meg az új elvek szerint elért szintet, vagy csak néha, s emiatt megjelenéseik is ritkultak. Így a helyi írócsoport gyakran volt parázs viták színhelye az ügyben, hogy mennyire is *helyi* folyóirat a Tiszatáj? Talán ettől az időtől számítódik az azóta is újra és újra fölbukkanó vád, hogy a szerkesztés nem foglalkozik megfelelően a helyi és környékbeli írók alkotásainak publikálásával.

Döntő változást hozott a formátumváltás, amikor 1965 januártól újra B5-ös formában, „Irodalmi és kulturális folyóirat”-ként jelent meg. Ennek az átalakulásnak jellemző dokumentuma az 1967. szeptemberi szám fülszövegén a folyóirat 20. évfordulóján megjelent szerkesztői értékelés, mely szerint „az elmúlt tíz év legnagyobb eredményének az irodalmi élet valóságos létét biztosító együttes tényezők: irodalom és kritika kölcsönös fejlődését tartjuk. 1957–1960 körül, a Szegedi Fiatalok Antológiája nemzedékének fellépésekor a friss erők mozgását már országos tekintélyt szerzett kritikai gárda támogatta, s ez a gyümölcsöző együttmozgás azóta is záloga a fejlődésnek. A Tiszatáj e kettős ágú kibontakozásához kezdetől fogva éltető fórumot biztosított, s úgy, hogy közben kialakította a maga sajátos arculatát. A közvetlenebb ideológiai-esztétikai küzdelmekhez alkalmas újságformátumot kinőve a Tiszatáj – úgy hisszük – ma már nem csupán egy tájegység irodalmi orgánuma, hanem olyan koncepcióval összeállított folyóirat, aminek szerkesztése során az egész magyar szocialista irodalom célkitűzései vezérelnek bennünket”¹¹. Itt már nincs szó a tájegység múltjának és jelenének bemutatásáról, a szerző a folyamat végét fogalmazza meg: egy kiforrott irodalmi folyóiratról ír. Ezt a már korábban is érzékelhető tendenciát erősíti meg folyóirat első 25 évének tartalmát tükröző repertórium.¹² A 9717 tételből mindössze 973 foglalkozik a szépirodalom, irodalomtudományi és művészeti cikkeken, valamint az illusztrációkon kívüli témákkal.

Ilia Mihály 1972. április 1-jétől rovatvezetőből főszerkesztővé lépett elő, de már az egész 1972. évi laptervet ő készítette. Tőle származik a *Nyelvrokonaink (vogulok, osztjások, szamo-*

¹¹ Tiszatáj, 21. évf. 9. sz. (1967. szeptember), elülső fülszöveg. – Név nélkül.

¹² Tiszatáj, 1947-1971. Repertórium. Összeáll. REGULI Ernő, Szeged, Csongrád M. Lapk., 1973, 314.

jédok, lappok, zürjének. votjákok, cseremiszek, mordvinok, észtek, karjalaiak és finnek) *irodalmából*¹³ című különszámról írott följegyzés: „ilyen számot, ilyen irodalmat egyetlen folyóirat sem tudott még adni ekkora teljességgel, ahol a legkisebb népcsoportnak a kultúrájából is adunk valamit. [...] Továbbá: az összeállítás Domokos Péter munkája, így a szegedi tudományos műhely, a finn-ugor tanszék munkájának idesugárzásáról is szó van.”¹⁴ Bár korábban is megjelentetett különszámokat a lap (Juhász Gyula, József Attila, Radnóti Miklós, Bartók Béla stb.), igazában ekkortól kezdődött el a tematikus összeállítások rendszere, ahol tág tere nyílt a magyar kultúra szinte teljes szinképének áttekintésére, Dózsától Kós Károlyig, Ady Endrétől Bethlen Gáborig, Vörösmarty Mihálytól Apáczai Csere Jánosig és Szentgyörgyi Albertig. De emlékszámmal jelent meg a szegedi tudományos műhelyekről, Hódmezővásárhelyről, Makóról, a szegedi nagy árvízről. Gazdagon képviseltette magát a határon túli magyar irodalom alkotóinak (Balogh Edgár, Sütő András, Fábry Zoltán és a többiek) számbavétele is, köszöntések, megemlékezések összeállításával.

Ilia Mihálynak a szépirodalomra vonatkozó szerkesztési elveit jól tükrözi az 1972. évi tervre vonatkozó följegyzése, melyben a versrovatról a következőket írja: „nincs szegedi irodalom, hanem írók élnek Szegeden, akik az egész magyar irodalom részei. Minden szegedi centrikusságú szeparatizmus olyan veszéllyel jár, hogy a területileg nem osztott magyar irodalomban¹⁵ területi megosztást hoz létre és ezzel elzárja magát az egészről. Ennek veszélyei némely Szegeden élő költőnél megtalálhatók: nem publikálnak országos folyóiratokban, ki-elégíti őket a helyi lapok közlése, a Tiszatájban való közlést primátusnak fogják föl, nem küdenek meg az országos folyóiratoknál meglévő természetes kiválasztódással, egyszóval helyi költökké válnak.”¹⁶ Ez a koncepció pedig már tipikusan irodalmi folyóiratot tükröz, amely Szegeden jelenik meg ugyan, de az egész országra, sőt, a környező magyarságra való kitekintéssel. A hely szellemét alapjaiban az összeállítások során kiemelten szerepeltetett szegedi klasszikusok jelentették, s mindezek tudományos háttérét pedig a helyi felsőoktatási intézmények. Sajnos Ilia Mihály főszerkesztői tevékenysége csupán szűk három évre korlátozódott, ám szerkesztési elvei a laptól való távozása után is rányomták bélyegüket a Tiszatájra.

Vörös László, Annus József, Olasz Sándor is hűségesen követte ezt a gyakorlatot. (Tudatosan nem szólok a betiltástól a korábbi szerkesztőség visszahelyezésig Kaposi Miklós által szerkesztett lapról, mert az a politikai hatalomtól kikényszerített megoldás volt.) Csak időközben a folyóirat érdeklődése tovább tágult. Az 1980-90-es esztendőkből a magyar alkotókön kívül cseh, szlovén, horvát, osztrák, vagyis a környező országok irodalmáról találhattunk tartalmas bemutatásokat, az új évezredben a lap már figyel a világirodalom friss jelenségeire is, nagyjából szinkronban az egyetemen folyó kutatásokkal, így itt zömmel szegedi alkotók munkáival találkozunk.

Hász Róbert jelenlegi főszerkesztő is folytatja ezt az utat. Az utolsó fél évet áttekintve a vers- és prózaközlések, valamint a Szerb Antalról, Németh Lászlóról, Nadas Péterről, Alfons Mucháról (mind 4. szám), valamint az olasz és a brit irodalomról (6. szám) szóló tanulmá-

¹³ Tiszatáj, 36. évf. 2. sz. (1972. február), 1–96.

¹⁴ ILIA Mihály: *Följegyzések az 1972. évről a Tiszatáj dolgainakról*. Gépirat, [1971]. 1–2. – Ilia Mihály tulajdonában.

¹⁵ Érdemes fölfigyelni a fogalmazásra, mely az addig szinte szóra sem méltatott határon túli magyar irodalmat is idetartozónak tekinti.

¹⁶ *Uo.* 4.

nyok mellett majd minden füzet tartalmaz valamilyen összeállítást, mely a kutatók számára a későbbiek folyamán föltehetőleg megkerülhetetlen lesz. Ezek is alapjaikban az egyetemnek illetve tudományos kapcsolatainak köszönhetőek. 2017-ben Nemes Nagy Ágnesről (1. szám), Arany Jánosról (3. szám), Csoóri Sándorról (5. szám), valamint a kultúrtechnikákról (2. szám) jelent meg tanulmány-csokor.

Gazdag a *mérlegen* rovat, ugyan nem helyi könyveket recenzálva, de annyi nem is lenne, viszont a *művészet* rovat rendre a helyi kiállításokról, alkotókról közöl magvas gondolatokat, igaz, az átfutási idő miatt megkésve, bár ennek ellenkezőjére is van példa Nagy Gábor csongrádi kiállítása kapcsán¹⁷.

1992 óta a folyóirat gyakran publikáló, jeles szerzőit a szerkesztőség és a kuratórium Tiszatáj-díjjal jutalmazza, így a főtíketek figyelembe véve nem csoda, hogy ezek között is kisebbbbségben vannak a táji kötöttségűek: Baka István, Darvasi László, Domokos Mátyás, Fried István, Grezsa Ferenc, Péter László, Simai Mihály, Szepesi Attila, Zalán Tibor részesült ebben a megtiszteltetésben a 31 díjazott közül.

Tekintve, hogy a szerkesztői elvek elleni utolsó jelentős támadás 2012 őszén érte a mai szerkesztőséget, érdemes megnézni hasonló jellemzők szerint a 2011. február 21-én elhunyt Olasz Sándor szerkesztésében megjelent 2009. évi számokat, amikor még ereje teljében volt a jeles irodalomtörténész.

A versek, prózai alkotások, könyvismertetések közlésében semmi különbség nem észlelhető 2017 első félévéhez képest. Van viszont *Örökség* rovat, bár ez csak részben helyi: a Hunyadiakról általában (2. sz.), Dsida Jenőről (3. sz.) és a Németh László Társaság 20. évéről (4. sz.) szól, ugyanakkor ez utóbbi közléssel, Monostori Imre írásával meg is szűnik.

Az összeállítások is változatos témájúak. Igazából csak a Radnóti Miklós születésének 100. évfordulóját ünneplő teljes 5. szám, és az erre reflexiókat közlő 12. szám tartalmaz helyi témát. A Hajnóczy Péter-konferencia előadásai (9. sz.) és a Latin-Amerikai-összeállítás (10. sz.) az egyetem kutatásaihoz kapcsolódik, az irodalmi érdeklődés széles spektrumát tükrözi a mai délszláv próza (3. sz.) és finn versek (11. sz.), valamint a fiatal hazai költők, prózaírók alkotásainak (6. sz.) közlése, a Tandori Dezső 70. (1. sz.), és a Kazinczy Ferenc 250. születésnapjáról (11. sz.) szóló megemlékezés. Ezek alapján bátran állíthatjuk, hogy nincs minőségi különbség a 2009. év és a 2017. év első félévének szerkesztési elvei között.

Ami a helyi támogatást illeti, érdemes megjegyezni, hogy 2009-ben a Szegedi és a Csongrád Megyei Közgyűlés által nyújtott támogatás nem érte el az éves költségvetésnek még a negyedrészt sem¹⁸. Az alapítványi elnökségem alatt készült utolsó, 2010. évi költségvetési terv várható 30 milliós bevételéből mindössze 4,4 millió forint volt a várható összes városi és megyei költségvetési és pályázati támogatás, ami mindössze 15 százalékra rúgott. Valószínű, hogy ez most sincs másként. Tehát finánciális alapon nem lehet számon kérni a szerkesztőségtől a helyi hagyományok ápolásának, és a helyi irodalmi alkotások dajkálásának elhanyagolását.

Ami pedig a hely szellemének irodalmi megjelenését, jelenlétét illeti, ehhez érdemes ide mellékelni Olasz Sándor véleményét, mely legalább 35 évvel későbbi a főntebb idézett, versrovatról írott Ilia-följegyzésnél: „...a szegedi örökség Móránakhoz hasonlítható meghatározó

¹⁷ BARI Ferenc: *Tiszagáti jelenetek. Nagy Gábor csongrádi kiállítása elé*, Tiszatáj, 71. évf. 2. sz. (2017. február), 130–132.

¹⁸ Vö. *A Tiszatáj Alapítvány közhasznúsági jelentése*, Tiszatáj, 64. évf. 8. sz. (2010. augusztus), 108.

szerepét az írók közül legföljebb Tóth Béla és Temesi Ferenc prózájában fedezhetjük föl, a társadalomtudósok között pedig Bálint Sándor, Péter László, Ilia Mihály említhető. Hogy a »szegediség« mennyire nem köthető a szerző személyi igazolványába jegyzett lakóhelyhez, azt éppen Temesi példázza. A háború utáni »legszegedibb« mű, a *Por* című (1986–87) regény történetesen akkor született, amikor a szerző már évtizede nem élt a városban. Érvényes mindez Szepesi Attila vagy Veress Miklós városhoz és kultúrájához fűződő verseire. A »szegedi« tehát fölöttébb kényes kategória. Hiszen a szegediből valójában csak az marad meg, ami a teljes magyar irodalmi mezőnyben elhelyezhető. Ami a Körtöltésen belül ragad, lehet lokális érdekelttségű, az egységes magyar irodalmi értékrendben viszont nem állja meg a helyét.”¹⁹

A táji arculatot tükröző folyóiratot ma már helyi újságok, havilapok (Algyői Hírmondó, Csengelei Krónika, Deszki Hírnök, Dorozsmai Napló, a Szeged stb.) szakfolyóiratok (Honismeret, Marosvidék, Néprajzi Értesítő, Somogy, Soproni Szemle, Vasi Szemle stb.) jelenítik meg.

*

Most, amikor a szegedi egyetem Klebelsberg Könyvtárában elkészült a teljes hetven év internetes archívuma, könnyű áttekinteni az egymást követő évfolyamokat. Világosan kirajzolódik, hogy a folyóirat a 20–21. század megfelelő évtizedei történéseinek egyfajta lenyomata. A legkülönbözőbb politikai fordulatokat, áramlatokat élte át, erőteljes élnivágásának köszönhetően mindig alkalmazkodva az éppen lehetséges életformához. És nemcsak a politikai irányváltásokat élte túl, hanem az irodalomban bekövetkező változásokat, fölfordulásokat is. Úgy, hogy közben mindig magába olvasztotta a különböző, sokszor egymásnak feszülő irodalmi áramlatok legjava termését, a szomszéd országok magyar irodalmát, a pályakezdő fiatalok közlésre érett írásait, nyomon követte a magyar irodalom arculatának megváltozását, modernizálódását, figyelemmel kísérte a szomszéd népek irodalmát, sőt ma már bőven szemelget a világirodalom legújabb terméséből is. Mindez nem más, mint a külső körülmények változásai között végbement szerves fejlődés a lokális érdeklődésű helyi orgánum felől a nagyvilágra nyitott irodalmi szemle felé, mindenfajta nagyobb törés nélkül, ahol a szerkesztők tevékenységei egymásra épültek.

Szerencsésebb lenne, ha minden esetleges sértődöttség, neheztelés helyett inkább büszkék lennénk arra, hogy Szegeden jelenik meg az ország egyik legkeresettebb, patinás irodalmi folyóirata, melynek létét a vásárlók döntenek el. Hogy mi tetszik benne és mi nem – azt meg az olvasók. 70 év után bízzuk rájuk!

---

¹⁹ OLASZ Sándor: *Irodalmi élet és irodalom = Szeged története* 5., 1945–1990. Szerk. BLAZOVICH László. Szeged, Csongrád M. Levéltár, 2010., 698–699.